

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

(8:de årg.)

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 7 Juli</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm.Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1913</p>
----------------------	--	--------------------------------------	---	-------------

Morgonen.

Så är namnet på den tavla, som pryder vårt midsommarnummers första sida.

Konstnärens namn är *Runge*. Han föddes 1777 i Wolgast och dog i Hamburg endast 33 år gammal. Han var för sin tid en förnyare och har blivit kallad »den tyska målarkonstens Novalis».

Hans tavla »Morgonen» visar dyrkan av naturen och livet i en form så fullkomlig, att den ger ett fullödigt uttryck av naturens gudomlighet.

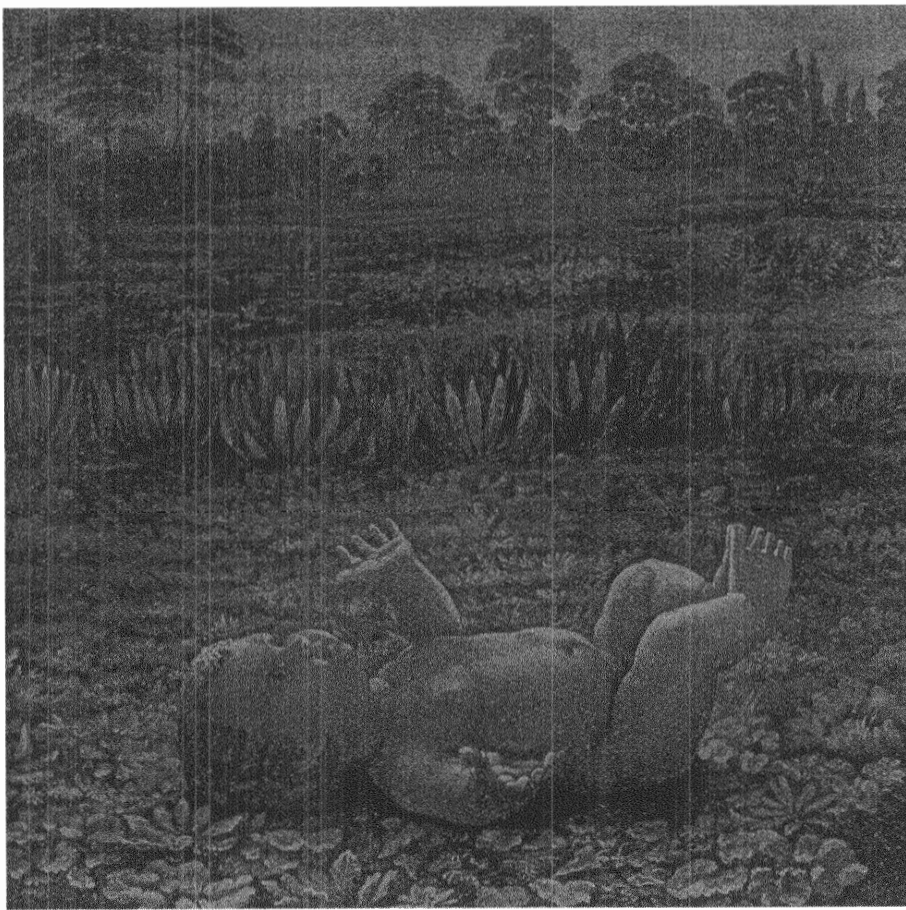
Om denne målare säger Ellen Key i en uppsats i den lärorika tidskriften *Konst*, att »av tidens nya skapande krafter väntade Runge förnyelsen: han ville dana sina egna myter ur sin

Josephson. I ett brev skrev denne om en upplevelse i naturen samman med en vän en gång följande: »Vi sutto vid vägen på stenar och njöto den skönaste

minde oss när vi voro så små, att blomorna i gräset voro så nära oss och voro våra små vänner.»

Ellen Key visar huru lika i djupt uppfattad naturstämning dessa ord äro med vad tavlan uttrycker: »ett naket barn ligger i det lätt disiga sommarlandskapets daggvåta gräs och förnimmer sprattlande av glädje de första solstrålarna, som blänka i dess stora troende aurikelögon».

Hur djupt symbolisk är icke denna tavla för det vi alla behöva bevara, ej minst om vi stå i social kamp: känslan av samhörighet med naturen. Denna känsla ger både tro och förpliktelse. Viktor Rydberg har uttryckt den sanningen så lunda:

ids och sitt eget världsmedvetande». Hon visar på själsfrändskap mellan Runge och vår svenske målare Ernst

syn medan solljuset förgyllde det dugande regnet. Vi turade om att med dela varandra våra små dikter och på-

»Ty i människans ande ha tingen sin lag: när med renare öga hon skapelsen ser, skall ur renare eter en klarare dag genom blånande rymderna sänka sig ner.»

Hos skånska "knyppelkvinnor".

Ett par typer av gamla stammen.

Framför mig ligger en liten knypplad spetskrage och under det jag betraktar det konstnärliga mönstret och beundrar det omsorgsfullt utförda arbetet, kommer jag osökt att erinra mig ett besök, som jag under en resa i Skåne gjorde hos några s. k. knyppelkvinnor av det gamla äkta slaget.

Det finns väl knappast något landskap i Sverge, där konsten att knyppla och sy hålsöm står så högt som i Skåne. Det är förövrigt ganska förklarligt, ty som den skånska allmogedräftens kanske förnämsta prydnad — utom smyckena — framträda spetsarna och hålsömmarna.

Och förr i världen förfärdigades ju allt i hemmen. Tyget till dräkterna både spansks och vävdes hemma. Ingen drömde om att man kunde köpa det färdigt. Detsamma var förhållandet med broderier, spetsar, hålsöm m. m. Hur skulle de skånska allmogekvinnorna kunnat ha så vackert och konstnärligt arbetade dräkter, om ej deras förfarna, flinka händer åstadkommit allt själva.

Och så har konsten att väva, knyppla och sy hålsöm gått i arv från mor till dotter o. s. v. Men sedan industrin erövrat även dessa områden och man kunde få köpa maskinknypplade spetsar och maskingjorda hålsömmar gick den gamla hemslöjden tillbaka och hade väl alldeles fallit i glömska, om inte de olika hemslöjdsföreningarna, som under de senare åren bildats, tagit till uppgift att försöka sätta ny fart i hemslöjdsarbetet.

Det är sällsynt att å skånska landsbygden träffa en ung flicka, som icke är hemma i någon gren av hemslöjdsarbetet, men i regel har hon då gått igenom någon kurs antingen i vävning, knyppling eller dylikt. Sällan har hon lärt konsten hemma.

Desto intressantare är det att råka någon av de riktiga gamla hemslöjdskvinnorna, som i hela sitt liv ägnat sig åt hemslöjd av ett eller annat slag. Fastän sådana finns det ej många.

Livligt erinrar jag mig besöket hos Skånes äldsta och kanske skickligaste knyppelkvinna eller "knippekinja", som hon själv kallade sig. Det var sent en regnig och nermörk januarikväll jag besökte. En ung flicka visade mig vägen, men väl framkommen till stugan försvann hon med ett "här bor hon". Genom en dörrspringa trängde ljus ut och jag hörde ett egendomligt ljud som av små metallklockor. Alltså måste hon vara uppe. Jag knackade på och blev ombedd stiga in. Det var ett väldigt kök jag kom in i, men nästan alldeles mörkt, ty den lilla fotogenlampa utan kupa, som stod på ett bord längst bort i rummet, förmådde ej ens tillnärmelsevis lysa upp det. Vid bordet skymtade jag en liten krokig gumma, som satt nedlutad över någonting. Jag steg fram och

hälsade, och gumman hälsade tillbaka samt bad mig sitta ned, allt i en ton, som hon känt mig åratal och sett mig var dag. Inte den ringaste förvåning över att en vilt främmande utan vidare stiger in och slår sig ned och inte heller någon nyfikenhet rörande ändamålet med besöket. Så överflöd på ord var det just inte. Men sedan jag talat om, att jag kommit för att få höra litet om hennes arbete och om henne själv med förresten, tinade hon snart upp och sedan hon väl kommit igång berättade hon både det ena och andra, ibland med nästan dramatisk talang.

83 år var hon fyllda och knypplat hade hon gjort sedan sitt tionde år. Arbete hade hon alltid haft fullt upp och det tröt ej heller nu, fastän hon började märka en viss tillbakagång i sin arbetsförmåga. Ögonen började ju också bli litet skumma, så hon kunde ej sitta och arbeta så länge vid lampskenen nu som hon kunnat förr.

Och det var en 83-åring som talade! För 20 år sedan hade hon varit i Stockholm och lärt bort sin konst till "en hoper fina damer" och därifrån berättade hon en del roliga episoder. Hon hade varit däruppe en hel månad och visst var där rart och grant och alla människor hade varit så vänliga mot henne, men inte ville hon resa dit en gång till. Nej, det var allt bäst hemma i stugan i Skåne. För övrigt var hon ju för gammal, påstod hon, och det kanske var sant, men hennes utseende vederlade orden. De pigga bruna ögonen och det livliga minspelet samt lättheten att uttrycka sig — hon var både humoristisk och satirisk — kom mig knappast att tro, att jag hade en 83-åring framför mig. Under hela samtalet fortsatte hon med sin knyppling och såg hon upp någon gång arbetade händerna i alla fall. Hon skötte 75 å 80 pinnar på en gång och det var nästan omöjligt att följa slagen. Så oerhört flinka voro hennes händer. Vid varje pinne var fäst en liten metallskiva, vilka framkallade det klirrande ljudet. Dem hade hon låtit sätta dit, emedan det var ett sådant sällskap att höra dem slå mot varandra. Mönster använde hon inga — det brukas förövrigt ej till de skånska spetsarna — varje slag hade hon i huvudet och hon syntes ej ett ögonblick villrådig om dem.

De prov hon visade mig på sin konst voro utsökta och ändå voro de ingenting mot vad hon kunde göra annars, påstod hon. Hon tyckte förövrigt, att det ej var det minsta märkvärdigt att hon var en skicklig knypplerska, när hon hållit på med det i över 70 år, och det var kanske sant, men man måste ändå beundra förmågan och energin att åstadkomma något sådant hos en så gammal kvinna. Ty hennes arbete kräver framförallt de egenskaper, som ålderdomen först och främst berövar oss: syn och rörelseförmåga.

Sedan jag tagit avsked, fortsatte jag till ännu en sådan gammal kärnkvinna.

Hon var ej knypplerska, utan sydde hålsöm, ett arbete som är nästan mer ansträngande än knyppling, ty ögonen frestas så hårt. I henne mötte jag en helt annan typ. Hon var storväxt, nästan ståtlig, och rörde sig med värdighet och grandessa, som ovillkorligen imponerade.

Jämförd med den gamla knypplerskan var hon en ungdom — endast 72 år gammal. Hon hade sytt hålsöm sedan ungdomen och räknades också som en bland de skickligaste i sitt slag i Skåne. Hon var också medveten om sin talang och visade stolt en hel mängd pris och hedersdiplom, som hon erhållit på flera olika hemslöjdsutställningar. Även visade hon med synbar förtjusning en del porträtt med egenhändiga namnteckningar, som hon erhållit av några bland kungliga husets damer, samt berättade om alla de förnämna personer, som gjort henne äran med ett besök. Liksom sin kamrat hade hon varit i Stockholm vid ett par tillfällen, och de resorna voro tydligen glanspunkterna i hennes liv. Det allra heligaste minnet var ett besök på slottet, då hon fått tala vid "Oscar".

Vid mitt besök höll hon på med en underbart vacker och oerhört arbetsam duk, som var ämnad att utställas på Baltiska utställningen nästa sommar. Hon var mycket hågad för att själv få sitta på utställningen och sy och "levde hon bara till nästa sommar, skulle hon nog tala vid de la Gardie, så ordnade han säkert saken". Som ett bevis på hennes energi kan omtalas, att hon lärt sig skriva på gamla dagar eller, närmare bestämt, när hon var 66 år gammal. Hon tyckte det var besvärligt att varken kunna läsa eller besvara alla de brev hon fick mottaga, och så började hon helt resolut ta lektioner i skrivning och hennes stil var ej sämre än många andras långt mera kunniga. Sedan jag druckit kaffet, som hon bryggt under tiden hon berättade mig en del om sitt liv och arbete, som skulle bli för utförligt att här återge, tog jag avsked, medförande minnet av en sällsynt arbetsam, energisk och kärnfrisk gammal kvinna.

Anna-Lisa Hansson.

Litteratur.

Oskar Wilde: Socialismen och människoanden. Tidens förlag. Pris 1 kr.

Wilde, en av kungarna i andens rike, gudabenådad för kallet och även i livet lyckoomstrålad till en tid. Så, när solen stod i zenith, kom den stora olyckan — en syndabock krävdes och det blev han — och han dog, driven i landsflykt av den ärbara engelska aristokratin, som den armaste, i ett kyffe i Paris. Men hans andes storhet lyser och skall alltid lysa för dem, som älska det sköna och rika. Ty skön är den tankevärd, inom vilken han rör sig, och utomordentligt skön hans stil.

Av denne författare har nu på vårt eget partiförlag utkommit ett nytt, hittills ej till vårt språk översatt arbete, med titeln "Socialismen och människoanden", av vilket vi ju redan i förra numret av Morgonbris hade infört ett brottstycke.

Det kan tyckas, att det är genom irrgångar och labyrinter som Wilde här kommer till sitt påstående, att socialismen är den enda värdiga samhällsformen, ty den skall göra människorna till individualister. Men i själva verket är allt vad han säger så enkelt och lättfattligt som allt, som är stort tänkt och känt. Men icke alltid är det lika lätt genomförbart. Stora tankar, som icke bottna i verklighetens fasta mark, därför att de ha slagit sina rötter så långt förbi denna och in i framtiden, få ju oftast av samtiden namn av paradoxer. Och vem kan begära att miljonärssamhällets medlemmar skola erkänna sanningen i att människans sanna fullkomlighet ligger icke i vad hon äger utan i vad hon är! Det är många svåra nötter att knäcka för privategendomen, men detta är en institution som, som vi veta, ej idkar den sortens sport — den lever väl inte för inte i kupongklippningens sköna Eldorado. Men denna sport har gjort sitt till att skapa fram socialt tänkande och upprorsmän.

Wilde vill här att vi skola få ett härligt människosläkte som skall leva, inte bara existera, han visar hur det är, andligt och moraliskt taget, skymfligt för människan att göra något, som icke bereder henne glädje.

Han skriver:

En enskild är ägare av en maskin, som utför samma arbete som femhundra människor, femhundra människor bli därigenom sysslösa; och då man ej behöver deras arbete äro de prisgivna åt hungern. Den enskilde tillägnar sig maskinens produkt och behåller den och har femhundra gånger mer än han borde ha och, vilket är viktigare, sannolikt betydligt mer än han faktiskt behöver. Vore denna maskin allas egendom, så hade envar gagn av den. Den vore samhället till största nytta. Nu uttränger maskinen människorna. Under riktiga förhållanden skall den tjäna dem. Det är så att kulturen behöver slavar, däri hade grekerna rätt. Men det mänskliga slaveriet är orättvist, osäkert och förnedrande, på maskinens slaveri beror världens framtid.

Ja, så långt Wilde. Och så frågar han sig själv: Är detta utopiskt? Men han svarar fullt tillfredsställande, att framåtskridandet är förverkligandet av utopier.

På hel och full frihet för människan, på det hon må kunna växa stor och god och skön yrkar Wilde. Tvång alstrar motsatsen till allt detta. Individualismen är enligt hans tro den punkt, till vilken all utveckling syftar — och

för vilkens förverkligande han själv i föreliggande bok så snillrikt fäktar — och den skall bli till fulländad harmoni.

T o v e.

Ett föredrag om skyddslagstiftning för kvinnor.

På uppdrag av Fredrika Bremerförbundet höll danska yrkesinspektisen fru Julie Arenholt fredagen den 13 juni föredrag i denna fråga i Stockholm, vilket mottogs med synnerligt intresse.

Efter att ha givit en skildring av de omständigheter, som drevo kvinnan ut från hemmet i industrialismen uppehöll sig talarinnan något vid arbetarskyddslagstiftningens uppkomst för cirka 100 år sedan och dess utveckling. Hon omnämnde hur ett förbud mot nattarbete för barn infördes i England redan 1802, men först år 1890 antogs på en kongress i Berlin internationella regler rörande barns användning i fabriksarbete, varjämte det fastslogs, att kvinnor ej skulle få arbeta i fabriker 4 veckor efter sin nedkomst. Talarinnan förklarade sig vara en avgjord motståndare till all skyddslagstiftning speciellt för kvinnor och motiverade detta på följande sätt: Det är sant, att den i fabriker arbetande modern behöver skydd, men om med förbudet mot arbete icke är förbundet ett pekuniärt understöd i en eller annan form, ger det henne ingen hjälp, utan tvärtom. Denna fråga kan ej lösas på ett tillfredsställande sätt förrän vi få en moderskapsförsäkring. Det är vidare att märka, att de arbetande mödrarna ej välja nattarbete endast därför att det är mera lönande och för att kunna ägna dagen åt hem och barn. Man avskaffar för övrigt icke nattarbete genom att förbjuda kvinnorna att arbeta på fabriker. De överflyttas då endast från de större, bättre lokalerna till de mindre, okontrollerade. Skyddslagstiftarna ha

emellertid oförtrutet fortsatt på den väg vartill nattarbetsförbudet var början. Man har alltså bl. a. framkommit med förslag om tio timmars maximalarbetsdag och om lördagsfrihet för kvinnorna, för att de skulle kunna sköta sitt hus den dagen. Lördagsfriheten, som är en förträfflig idé, när det gäller båda könen, minskas, när det blott gäller kvinnorna, i hög grad deras chanser. Lagstiftningen går, menade talarinnan, också i fråga om lördagsfriheten utanför sin befogenhet, då den vill lagstifta även för familjelivet på söndagen.

Detta om mödrarna. Men skall arbetarsförbudet även gälla de otaliga kvinnor som aldrig få barn? Nej, ty redan skyddslagstiftningens väsentliga motiv är ju att kvinnan skall skyddas just i egenskap av mor och husmor. Låt oss då hålla de ogifta kvinnorna utanför skyddet! En ogift kvinna, eller rättare sagt en icke-moder, har ingen annan uppgift än mannen och skall följa samma lagparagrafer rörande sitt arbete som han. Men, invändes det från skyddslagstiftningshåll, alla kvinnor äro svaga, medan mannen är stark. Svagheten, replikerar fru Arenholt, är icke bunden vid något visst kön. Skola de svaga beskyddas, så beskydda dem, vare sig de äro män eller kvinnor, men sätt icke hinder i vägen för de starka, som vilja och kunna arbeta! Vidare tar man genom att förbjuda kvinnan det industriella arbetet, som kräver mindre fysiska krafter, därför icke ifrån henne det stränga arbetsslitet och släpet i hemmet, som är vida mer ansträngande, vill minsann ingen lyfta från hennes axlar. En stark kvinna tål fabriksarbetet lika bra som en man och bör också få arbeta på samma villkor som han.

Till sist gav talarinnan en översikt över nattarbetsförbudets öde i skilda länder. I Frankrike, Tyskland m. fl. länder, där kvinnorna ej äro så vakna, gick förbudet raskt igenom. I de nordiska länderna gjorde kvinnorna starkt motstånd, och i Danmark lyckas

Förslaget om internationell överenskommelse rörande en arbetstid av högst 10 timmar för i industrin sysselsatta kvinnor och underåriga arbetare

är följande (hämtat ur Sociala Meddelande nr 3):

1. Längden av industriellt arbete för kvinnor utan hänsyn till ålder samt för unga arbetare intill 18 år skall med i det följande anförda undantag under ingen arbetsdag uppgå till mer än 10 timmar.

2. Arbetstiden skall avbrytas av en eller flera vilopausar, vilkas minimilängd skall bestämmas av lagstiftningen inom varje stat.

3. Maximalarbetstiden av 10 timmar kan tidtals förlängas genom overtidsarbete: a) i händelse av ett oförutsett, icke periodiskt återkommande avbrott i driften, vilket är att hänföra till force majeure; b) för förarbetning av råämnen eller bearbetning av föremål, som äro utsatta för mycket hastig förstörelse, då det är erforderligt till förekommande av en eljest oundviklig förlust på dessa materialier; c) i de av årstidens inflytande beroende industrierna (såsongindu-

strier) ävensom under exceptionella förhållanden i alla företag.

4. Längden av den i § 3 omtalade overtiden får icke uppgå till mer än 1 timme på någon dag under arbetsveckan eller icke mer än 2 timmar under 3 icke på varandra följande dagar i samma arbetsvecka och tillsammans icke till mer än 60 timmar pr kalenderår. Övertid för unga arbetare upp till 16 år förbjödes.

5. Om i utomeuropeiska stater ävensom i kolonier, besittningar eller protektorat de klimatiska förhållandena eller den inhemska befolkningens ståndpunkt så fordra, kan arbetstiden regleras pr vecka. Den får likväl i detta fall icke överstiga 60 timmar.

6. I motsvarighet med art. 8 och 10 i Bernkonventionen rörande förbud för kvinnligt nattarbete skola särskilda frister och övergångsbestämmelser förbehållas för överenskommelsens ikraftträdande i särskilda industrier.

Vi tro oss handla efter de höga regeringarnas önsknings, om vi följa den internationella föreningens uppslag och förelägga dem förslaget om inkallande av en konferens. Till införandet av de ifrågasatta bestämmel-

des de få förbudet förkastat. Det arbetas nu, slutade hon, från skyddslagstiftarehåll för att få upp frågan än en gång där hemma. Men då är det tur för oss att vi stå rustade med vår rösträtt. Kunde vi få förbudet förkastat, när vi ej hade rösträtt, böra vi väl kunna avvärja faran när vi fått medborgarrätt.

Efter fru Arenholtz utmärkt väl framförda föredrag, som hälsades med kraftigt bifall, följde en synnerligen livlig diskussion, som varade i mer än två timmar.

Dr Moritz Marcus undrade, hur det kunde komma sig, att den skyddslagstiftning, mot vilken kvinnorna i de flesta länder vänt sig, likväl genomförts i hela Europa, så när som i Danmark, Finland och Balkan. Jo, kvinnorna kunde icke själva genom organisation och kollektivavtal skaffa sig drägligare villkor, utan staten, som såg att värden stodo på spel, måste ingripa och skydda dem. Säkert hade en del enskilda kvinnor blivit lidande härpå, men när man lagstiftade måste man anlägga allmänna synpunkter. Skulle man, som hr Marcus fattat vara inledarinnans mening — han togs sedan av henne ur denna villfarelse — uppdelade kvinnorna i gifta och ogifta och lagstifta endast för de förra, så skulle man skapa nöd, ty det var helt visst behovet som drev de gifta kvinnorna till fabriker. Man borde dock ej betrakta kvinnan uteslutande som arbetare, utan även som kvinna.

Borgmästare Lindhagen erkände, att man i lagstiftningsarbetet tyvärr måste generalisera och ej individualisera och att vägen till reformerna därför gick fram över många offer. Hr Marcus ville dock, menade han, generalisera blott när det gällde kvinnorna, men han individualiserade just ifråga om männen. Alla människor borde likställas, utan anseende till kön. Hade kvinnorna haft makt, skulle man icke på detta sätt lagstifta tvärtemot deras vilja. Det gällde nu att arbeta för nattarbetsförbud både för män och kvinnor.

Fröken Anna Johansson påpekade, att vi ej protestera mot skydds-

serna skulle ju alltid ännu någon tid flyta.

Genom överenskommelsen av den 26 september 1906 om förbud för industriellt nattarbete av kvinnor hava konventionsstaterna givit uttryck åt en önskan att internationellt ordna vissa arbetsvillkor för en kategori av arbetare, som äro i största behovet av statskydd. De nya förslagen avse att med anslutning till det vunna resultatet utbygga det och i alla industristater även förskaffa kvinnorna förmånen av arbetstidens inskränkande till 10 timmar. Dessutom skall den internationella regleringen utsträckas till ännu en kategori, unga (underåriga) arbetare, vilka skulle erbjudas samma skydd som kvinnorna.

De förslag, som den internationella föreringen på grundvalen av sina undersökningar och erfarenheter utarbetat, äro enligt vår mening ägnade att utgöra basis för överläggning genom en konferens och att föra oss närmare det mål, som vi hava i sikte.

lagsstiftning, utan mot särslagstiftning för kvinnor. Vi hoppas att en kommande minimilönslag skall bliva till välsignelse för oss, ty med de låga löner, som nu betalas för kvinnoarbete, ha kvinnorna ej förmåga att följa med utvecklingen.

Dr Henning Elmquist ansåg att man i Sverige bör arbeta för att införa skyddslagar för kvinnor, ej endast de som äro beroende av internationell överenskommelse utan även andra. Han ansåg särskilt en lag om maximalarbetsdag för kvinnor av oerhört stor betydelse.

Professorskan Montelius menade att allt som göres för att minska kvinnornas arbetsförtjänst utan att ge dem något i stället ej är till godo.

Fröken Anna Lindhagen bad om svar på den frågan, varför ej de, som ansågo att särslagstiftning för kvinnor vore en nödvändighet ville lägga den så, att det för männen sedan kunde lagstiftas efter samma linjer. Varför ej i stället för nattarbetsförbud införa skift?

Doktor Alma Sundqvist ansåg att hygien och ekonomi stå i intimsamband med varandra. Om därför kvinnornas förvärvsmöjligheter minskas så

Fru Julie Arenholt.

Yrkesinspektör i Köpenhamn inom bagerier och konditorier.

I fru Arenholts hemland har nattarbetsförbudet ej gått igenom liksom ej heller i Finland. Andra meningar i denna vitala fråga kunna således lyckas göra sig gällande.

Frågan om 10-timmarsdagen för kvinnor (se redogörelse härför å sid. 3 och 4) bör i tid underkastas granskning från dem den gäller. Såsom redan framhölls i diskussionen på mötet kunde tänkas att en sådan eventuell lag ej finge omfatta andra arbetsplatser än där kvinnor ensamt arbetade, om sådant är genomförbart. I annat fall måste man ställa sig mycket tvivlande på lagens nytta i stort sett.

R e d.

blir faran för det kommande släktet större genom de försakelser modern nödgas utstå.

Sedan fru Arenholt ytterligare förtydligat sin mening avslöts det intressanta mötet.

”Linnéa.”

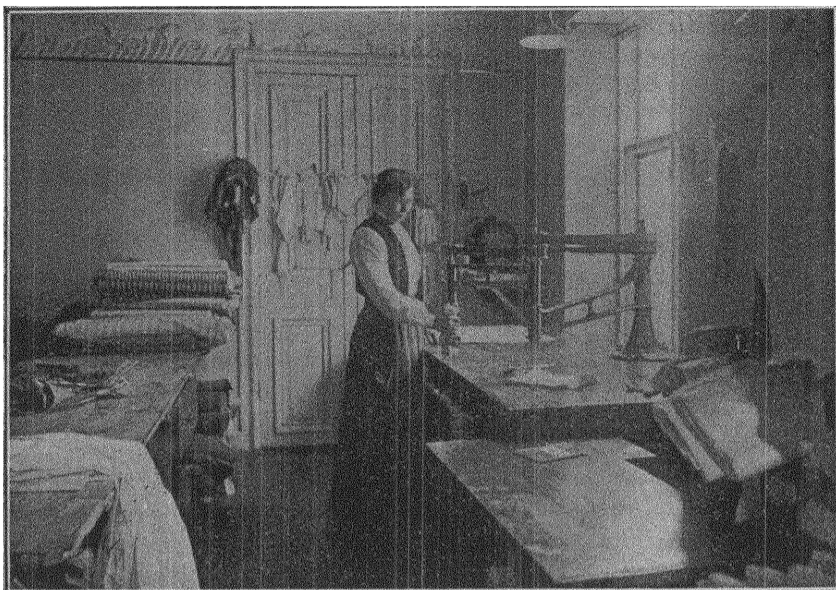
På våren 1906 var det som kvinnoorganisationer i Stockholm togo initiativ till startandet av Kooperativa Syfabriken Linnéa. Att det icke allt för nådigt skulle upptagas i dagspressen, det var man på det klara med. Sedan Kjönsbergsskriverierna hade man lärt sig vad som i högerpressen kunde presteras och tankarna på kooperativ syfabrik hade sin historiska upprinnelse just i samband med dem. Det var 1903 under sömmerskornas strid för sin föreringsrätt hos firman Josefsson, Centralpalatset, som litet var började fundera därpå.

Begabberierna uteblevo nu icke heller, men vad som mest smärtade dessa journalister var, att vi kallade syfabriken Linnéa. Denna skogens lilla fina blomma fick nu helt plötsligt sitt väsen lyriskt beskrivet av dem, som kanske förut helt tanklöst vid promenader i skogen gått och slagit den med sin käpp.

Början med Linnéas verksamhet blev också helt blygsam. Endast ett par sömmerskor anställdes, men redan på hösten 1906 anskaffades 10 symaskiner och ordnades med elektrisk drift. De varor, som huvudsakligast skulle tillverkas, voro arbetskläder, mansblusar, byxor och skjortor, ävensom damunderkläder och förkläden. Att det hade sina stora svårigheter fingo vi snart nog känna på. Det är väl knappast på något område, som utsvettningen av arbetskraften är så stark, ty det mesta är hemarbete och kunna varorna därför säljas till mycket billiga priser. Till dessa priser kunde naturligtvis inte Linnéa sälja sina varor, men icke heller kunde de bjuda ut dem till arbetarna i sådant skick som grossisterna.

Det dröjde nog litet, innan förståelse för Linnéas varor kunde vinnas ute bland arbetarna, men med de demonstrationer, som förestånderskan, fröken Hilma Larsson, företog genom uppvisandet av en blå skjorta till gängse pris, köpt i sybehörshandeln, och en 10 öre dyrare, förfärdigad på Syfabriken Linnéa, så började litet var förstå förstå fördelen av att köpa sin skjorta från den kooperativa fabriken och dess varor började få allt större efterfrågan.

— Ja, nu tycker jag äntligen att det börjar ”dagas” litet för Linnéa, säger fröken Larsson vid ett samtal häromdagen. Hon har nu varit fabriken förestånderska i snart 6 år och därvid lämnat all möda ospard för dess räknning. Motgångarna har för henne varit till för att övervinnas och en sporre till nya ansträngningar.

Förestånderskan Hilma Larsson.

Dess varor finnas nu också snart sagt över hela landet i de kooperativa affärerna och ha ordena blivit så omfattande, att fabriken i år måst utvidgats rätt betydligt.

Numera sysselsätts dagligen minst 19 sömmerskor. 14 elektriska symaskiner, 2 knapphålsmaskiner och 1 skär-

1908	kr. 23,665:23
1909	” 36,473:31
1910	” 40,426:43
1911	” 35,200:90
1912	” 48,259:47

och varje månad under 1913 har den stigit oavbrutet.

Ett plus till Linnéas verksamhet har

Sysalen.

maskin äro i ständig verksamhet. 2 sömmerskor hava fullt upp att göra med knappisyning och hopläggning.

Omsättningssumman fråga vi nu efter och få då lov att vända oss till föreståndaren hr Svensson.

Följande tabell visar dess belopp. Omsättningen var:

nu i dagarna tillkommit, i det att koop. trikåfabriken Standard uppgått i Linnéa. Den har förflyttats från Norrköping till Stockholm och dess starka strumpor följa nu med sändningarna av blåskjortor och blåbyxor, blusar och förkläden till såväl Porjus som Ystad. S. S.

De norska kvinnornas rösträttsseger.

Strecket för kvinnlig rösträtt är nu borttaget i Norge. Detta framsteg — av så stor betydelse för såväl vårt broderparti i Norge som för hela kvinnofrågan — hälsas med jubel här i Sverige. 1907 genomfördes rösträtt för kvinnor i Norge, dock ej allmän utan med ett lågt satt streck (400 kr. i stad och 300 kr. på landet). Därmed fingo omkring 300,000 norska kvinnor rösträtt. Nu tillkomma omkring 225,000 kvinnliga väljare.

Litteratur.

Familjen Vinge. Av Maria Sandel.

Alb. Bonniers förlag. Pris 1 kr.

De flesta av oss känna både Maria Sandel och Familjen Vinge. Författarinnan är i släkt med flera av bokens typer — ärlighet, rättframhet med drömsyn över livet, fast det är grått, äro deras utmärkande drag.

Vi veta också att de bilder, som givas oss här, äro ypperliga detaljskildringar

på hur arbetarfamiljer få knoga för att hålla de sina och sitt uppe. Där är Knut, som är så präktig och trevlig. Där är konstnärnaturen Ville och där är den blida system. Modern tänker för dem alla och hela familjens övriga medlemmar på henne och varandra. Sorg kommer: Knut förlorar i arbete sin hand och lungsoten tar system. System, som just skulle gifta sig och drömde vackert och ljuvt om sin gosse och hemmet med ett litet kök och ett rum med två fönster.

Där är mor Vinge själv, blid och klok. Hon skildras på följande sätt:

Fru Charlotta Vinge, av alla sina barn hedrad med smeknamnet »morsan», var sedan några år änka. Ännu felades det henne ett par år i de femtio, och dock hade hon utstått sorg och möda nog för ett helt sekel och mer till. Hennes utseende skulle varit alldagligt, om hon icke haft ett par ögon så betagande vackra, att allt vad av brist och skröplighet fanns hos hennes i förtid åldrade kropp liksom trollades bort i den rena strålglansen från dessa blå glober. Rynkig och kutig var hon, håret bucklade sig tunt och grått över den breda pannan, blott få tänder voro i behåll och dessa demonstrerade på alla sätt sin sorg efter de bortgående. Mycket och hårt arbete hade misshandlat hennes händer, så att varje spår av deras ursprungliga formskönhet försvunnit. Försakelser hade grävt ur hennes kinder, nattvak vid sjukbäddar blekt deras sköna färg, mycken och bitter gråt fårat dem. Hennes fordom fylliga barm var nu platt som ett skärbräde — åtta barn hade närts av dess must, vaggats till ro vid dess milda värme. Från högra örat nedåt halsen sträckte sig ett djupt ärr. Det var ett outplånligt minne av hennes barns fader, som etsat dit det med sin slidkniv en natt, då spritdjävulen hade honom under sitt kommando. Över hjässan låg håret i vågor, i nacken var det hopvriddet till en snäcka, prydlig men liten.

Där är den ensamma täckstickerskan, som måste upp halvsövd för att få dagen bli lång nog och som gråter mot aftonen över sin ensamhet. Hennes öde blir att bli bedragen, men barnet tröstar henne. Att barn äro en rikedom är en uppmuntran, som Maria Sandel gärna vill ge i sina skildringar dem, vilkas enda rikedom är barnen.

Där finns också en skildring av det hemskaste inneboendesystemet kan föra med sig, det svartaste utslaget av råhet — överväldet på ett barn.

Hur fattigt folk få spara och vara uppfinningsrika, det blir i familjen Vingens historia levandegjort. Det känns igen av dem som själva få göra det samma, det behövde läsas av alla, som inbilla sig att arbetareklassen har det dragligt.

Vignetten är ej lyckad — en gosse och en flicka arm i arm och hand i hand. Gossen går ju an, men flickans ansikte är icke alls av Maria Sandelstypen. Författarinnan vill nämligen ha fram de bästa, så att deras liv synas och lysa som fyrbåkar i det omgivande mörkret.

Boken bör läsas och köpas. En förtäfflig presentbok, som ej bör fattas på någon bokhylla.

Anna Lindhagen.

Midsommarstök på ett småbruk.

Av Emma Flood.

Mitt i midsommarstöket kommer redaktören för denna tidning och undrar varför jag ej skriver till midsommarnumret. Ja, det är ej mycket att undra på. Vad skall jag göra? Hur skall jag få tiden att räcka till? Det är rätt kvistigt för en småbrukarhustru på landet att hinna med några litterära intressen. Lyckligtvis önskas det en uppsats om vårt jordbruk eller dylikt och det är räddningen. Något annat finnes ej för närvarande som jag hinner tänka på. Och i morgon dag skall den med posten. Och jag som nödvändigt bestämt mig för att i dag skola potatislanden ytkrattas. Här finnes intet val. Jag måste göra båda delarna. Medan jag går på potatislandet och krattar sönder det uppspirande ogräset får jag försöka ge tankarna form. Någon annan utväg gives icke. Och med benägen tillåtelse skall det denna gång blott bli lite ytligt och kanske sammanhangslöst prat om midsommarstöket här hemma och om litet av varje som rinner för mig, där jag går i solskenet och krattar sönder ogräs.

Men ytkrattningen, kan den inte uppskjutas, tänker någon. Vad betyder det en dag förr eller senare? Jo, det kan den visserligen. Men en småbrukarfamilj som skall ha sin näring ur jorden måste framförallt följa den principen att göra var och en sak i det rätta ögonblicket. Gör den inte det kunna svåra förluster uppstå. Och den principen får man inte pruta av på, inte ens om en tidsningsredaktör så bjuder.

Just i dag och kanske inte i morgon är rätta dagen att kratta potatislanden. Just nu skiner solen stark och het på jordytan och i solgasset vissna de och dö alla de små levnadspigga ogräsen, där de krattas upp med sina rötter. Just nyss i dagarna ha vi haft ett välsignat rikligt regn som nu tillsynes har upphört. Just det regnets goda gäller det att bevara kvar i den lätta sandjorden. Det sker endast genom att kratta upp den genom regnet styvnade jordskorpan. Den lösa krattade ytan lägger sig då som ett täcke över åkern och bevarar musten mycket bättre än om jorden får ligga hårt i ytan. Och just nu, kanske i morgon dag äro de späda potatisplantorna uppkomna — jag träffar dem här och var redan i dag — och då kunna de mycket lättare skadas av krattan än vad som är fallet i dag. Alltså, ytkrattningen får ej uppskjutas. Den måste nödvändigt ske i dag.

Vad bleve följden om den uppskötes? Jo, potatisplantorna komme upp och hindrade verkställandet av krattningen. Följden bleve dubbelt med ogräsrensning under den bråda, heta sommaren, kanske torka och skadade

plantor och — mindre skörd då hösten kom.

Apropos principen att göra var sak i det rätta ögonblicket ska jag berätta vad som hänt här i natt. Alla våra vackra pumpor ha förstörts av frosten. Och vi som glatt oss åt att vi skulle fått sylta så mycket lingonpumpa till vintern. Lingonpumpa som är så väldigt läcker mat. Den är en god ersättning för äppelkompott för den som ej hunnit få sin fruktträdgård i ordning. Vem hade även kunnat tro att det skulle komma frost så sent som 13 juni. Dock, av skadan blir man vis. Detta måste jag anteckna i min dagbok över trädgården, så att jag nästa år inte planterar ut pumpan förrän faran för nattfrost är över. Man kan så lätt begå misstag, då man är nybörjare. Men håller man ett vaket öga på jordbrukets händelser så lär man sig snart undvika misstagen.

Annars såg det ut som om pumporna skulle ha blivit utmärkta. De blevo utplanterade i nygödslat land blott för ett par dar sedan, strax före regnet. En ränna grävdes genom landet, som fylldes med vatten. När det var undansjunket lades i rännan ett lager med torvströ, därpå ett lager med gödsel och överst ett lager med fet kompostjord, vilket allt genomdränktes med vatten. Därin planterades pumporna och hade alla förutsättningar att växa. Och de sköto väldig fart under regnet som kom, vattenväxter som de äro, fingo saftiga stjälkar och trivdes gott tills i natt frosten kom. Ja, även gurkorna ha skadats men kanske att de reder sig. Ja, så kan det vara med jordbruk. Det har sin glädje men även sina motgångar. Dock har det mest av det förstnämnda slaget.

Alla övriga plantor, blomkål, vitkål m. fl. kålslag som blevo utsatta under det vackra regnet — regn är det bästa planteringsväder, då slipper man vattna — ha dock rätt sig och artar sig bra. Purjo och selleri stå lyckligtvis kvar ännu i drivbänken, där de för säkerhets skull få stå ännu några dagar.

Men sedan när uppsatsen gått med posten och potatislanden äro krattade, vad skall då göras? Jo, då finnes det så mycket som väntar på att bli gjort. Först av allt måste det tidigaste spenatlandet skördas och bladen torkas till vintern och ny spenat sås. Spenat så vi flera omgångar så mycket som möjligt i och för torkning. På vintern då det är ont efter grönsaker är torkad spenat ovärderlig. Den torkade spenaten är fullt ut lika god som den färska. Skall det vara någon verklig nytta med köksträdgård måste man först av allt lära sig att tillvarata av överflödet till vinterns behov och inte som nu låta det stå och förfaras som oftast sker. Torkning är både billigaste och bekvämaste sättet. För den som intresserar sig för tillvaratagande av grönsaker vill jag rekom-

mendera "Konserveringsbok" av G. Lind, pris häftad 1 kr., inbunden kr. 2.

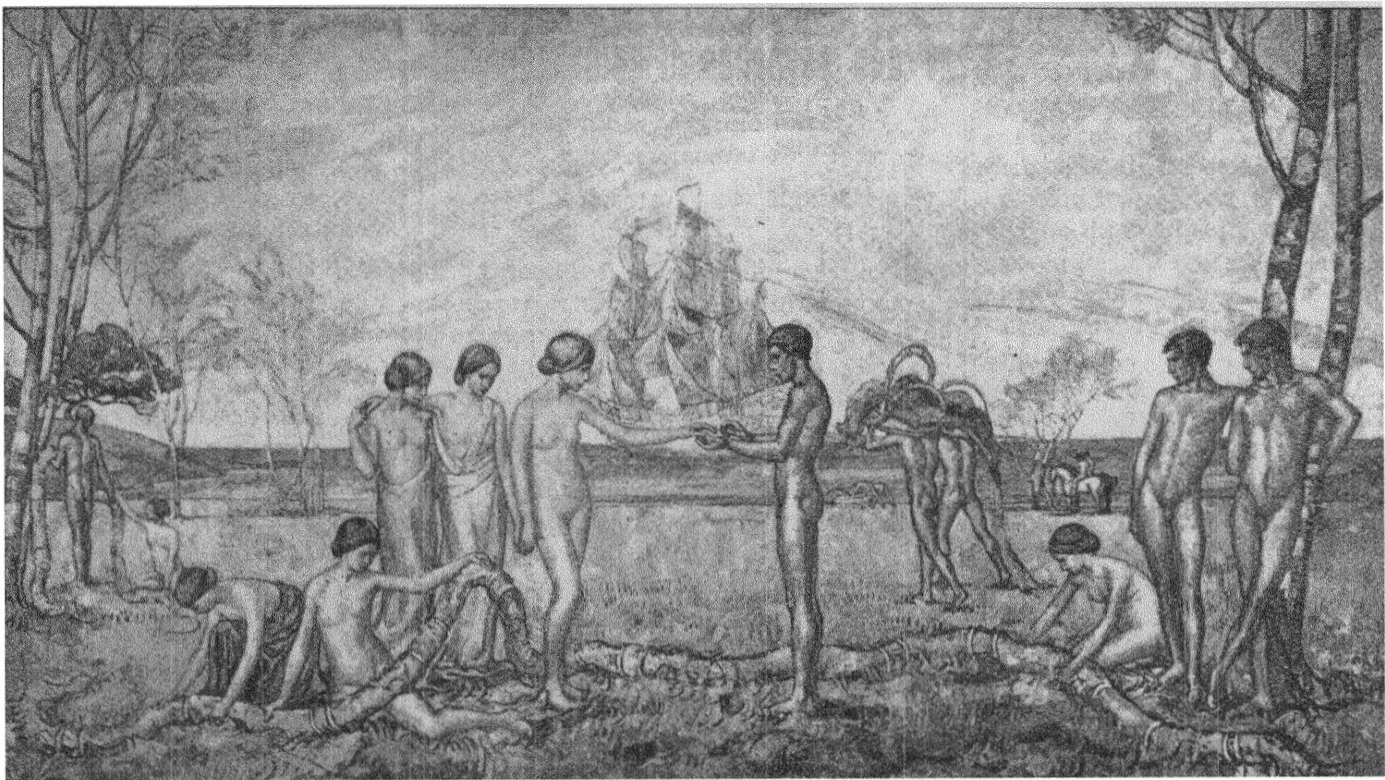
De tidigast sådda ärterna och bönrna stå även och vänta på att bli kupade så fort som ske kan. Till råga på allt måste vi till skogen och skära ärtspön åt alla höga ärter. Olyckligtvis blev det ej gjort redan i våras. För övrigt måste det tillses att alla trädgårdens sängar och land äro rensade och fina till midsommar. Att palsternackor, morötter och lök bli gallrade. Att jordgubbarna och rabarben bli gödselvattnade och att de förra efter sista vattningen erhålla en liten krage av träull omkring varje planta, så att ej bären bli nedsmutsade i höst, då höstregnet faller. Att rotfruktslandet blir häckrensat mellan raderna och att alla nakna fläckar varhelst de anträffas, där sädnen på ett eller annat sätt gått till spillo, besås med snabbväxande foderrovor.

Förlåt, men här måste jag avbryta med en liten parentes. Jo, här kommer underrättelsen att det börjat pipa i äggen hos ligghönan. Krattan får alltså vila en stund och allt husfolket går för att övervara den stora akten då kycklingarna kläckas. Verkligen är det inte redan en kyckling framme, som ser så pig och trevlig ut. Och nu komma de fram så småningom, den ena efter den andra tills dussinet blir fullt. Hönsmamman ser så viktig och moderlig ut och kluckar så belåtet mot sina rara småttingar men hackar så ilsket åt alla som vill vara närstående. I dag vill nog varken hon eller hennes småttingar ha någon mat, men i morgon ska vi till att börja med ge kycklingarna ett par hårdkokta ägg samt mjölk och havregryn. Nu är det viktigt den första tiden att de genom kraftig mat komma i växten. Det goda de få nu vid midsommar lämna de nog rikligen igen i form av ägg då julen kommer.

Ja, där ser ni litet av småbrukarhustruns midsommarstök. Först då allt utearbete är undångjort får hon ta itu med att pynta och feja inomhus. Men sedan är det också en fröjd att vakna midsommarmorgonen med löv inne och ute, med blommande brandgula liljor kanske utanför fönstret — dessa blommor bruka ofta fira midsommar med att slå ut själva midsommarmorgonen — med kelg och glädje över allt vart ögat vänder sig. Ja, man måste tycka att småbrukarfolk de ha det ändå väldigt bra och härligt.

"Småbruk, oändligt dyra ord, du famnar allt. Det fullödiga småbruket är ingen separatkultur. Det är all kultur."

Rösiö.

Gregori Aminoff: Avresan.

Frånorstrejkén i Belgien.

Det var många och bekymmersamma diskussioner som föregick den belgiskaorstrejkén. Denna skulle komma att beröra det stora flertalet av befolkningen på ett kännbart sätt, och man väntade med spänning på utgången av striden. Vem skulle komma att segra? Hur länge skulle den pågå? Skulle den avlöpa utan oroligheter? Se där frågor, som trängde sig på en och var.

Arbetarna voro nog de, som gingo till striden med det lättaste hjärtat. Särskilt bland gruvarbetarna var hänförelsen stor. Dagsljuset är ju för dem en söndagslyx, och de hade visst inte någonting emot att få dricka en smula solskén till vardags också.

Jag befann mig just i Charleroi, en av de största belgiska gruvstäderna, sista lördagen före strejken. Vid tredtiden på eftermiddagen ägde det sista arbetsskiftet rum, och jag såg då arbetarna, män och kvinnor, komma i stora flockar upp ur underjorden medförande sina arbetsverktyg, som de eljest plägat lämna kvar därnere i gruvan. Det slog som en harmens blodväg igenom mig, då jag såg dessa svarta gestalter, i vilkas ansikten det fanns två lysande punkter: de glimmande ögonen, och då jag hörde dem hänförda ropa: "Vive la grève!" — "Leve strejken!"

Charleroi var också ett strejkens huvudcentrum. Charleroiarbetarnas bestämde och behärskade hållning står som ett lysande exempel för alla tider. Deras självdisciplin var, som hela det belgiska proletariats, alldeles beundransvärd. Deras ihärdiga kamp bevisade än en gång att varest industrin är högt utvecklade, där är även klass-

känslan och klasskampen högt utvecklade.

I Bryssel däremot, som ju är huvudstaden och sålunda nästan nödvändigtvis borde varit strejkens huvudsäte, var arbetsnedläggelsen inte på långt när fullständig. Men så är ju Bryssel en typisk småbergarestad eller, rättare sagt, rentierstad. Den saknar fullständigt fabriksstadsfysionomin. När man står högst uppe på en av de många backar, över vilka den är byggd, och blickar ned över staden, så är det inte fabrikspipor utan kyrktorn som man ser sticka upp mot skyn. Det är egentligen blott i förstäderna, som det existerar någon industri. Detta gjorde, att strejken som sådan ändrade föga i Bryssels allmänna utseende.

Man märkte dock måndagen den 14 april, den dag strejken utbröt, att det inte var en måndag som alla föregående. I de trånga gatorna i de folkrika stadsdelarna strömmade människor fram och tillbaka i makligt tempo som på en söndag. En hel del bar sina helgdagskläder, men många gingo i sina arbetskläder. De voro dock för snygga och ordentliga för att man skulle kunnat misstänka dem för att vara strejkbrytare...

Det var eljest inte så stilla och lugnt på strejkens första dag, som man kanske hade väntat, särskilt då man erinrar sig svenskaorstrejkén 1909. Alla spårvägar, omnibusar, automobiler och droskor fungerade nämligen som vanligt. Detta verkade på mig beklämmande, ty intet hade väl kunnat vara effektivare än hämmandet av all trafik. Emellertid hade arbetarepartiet lämnat fackföreningarna tillåtelse att var för sig avgöra, huruvida de ville strejka eller ej — ett beslut som kanske kan tyckas underligt, men som var

alldeles nödvändigt, så söndersplittrad i olika rivaliserande fraktioner som den belgiska fackföreningsrörelsen är. Det finns således dels opolitiska, dels socialistiska, dels liberala, dels katolsk-klerikala fraktioner; en del äro anslutna till landsorganisationen men ej till partiet, en del till partiet men ej till landsorganisationen, en del till bådadera, en del (fastän socialistiska) till ingendera o. s. v.

Emellertid är det glädjande att konstatera att strejkrörelsen i Belgien, som ifrån början inte var så imponerande som den svenska, i motsats mot denna dagligen grep om sig och spridde sig till nya arbetaregrupper. Då strejken pågått en vecka så beslutade kommunalarbetarna att strejka. Regeringen fruktade tydligen att kommunikationsväsendet skulle avstanna, ty den förbjöd exempelvis järnvägsmännen att delta i politiska möten. Vem vet vad som kunnat ske, ifall strejken ej så hastigt avblåsts?

Som ett exempel på arbetarnas självdisciplin kan nämnas att alkoholkonsumtionen, enligt vad som uppgives, sjönk med 50 %. Detta är så mycket märkligare, som det finns en krog i snart sagt varje hus och som sålunda frestelserna ligga närmare till hands för den belgiske arbetaren.

Från strejklejdningens sida hade mycket gjorts för att sysselsätta arbetarna under strejken. Man hade inrättat provisoriska och lättillgängliga bibliotek och läsesalar samt arrangerat museibesök under ledning av sakkunnigt folk. Det var egendomligt att möta en dylik flock arbetare, alla med en prägel av slit och bekymmer i ansiktet och med den tunga gång, som är utmärkande för mödans son.

Men egendomligare ändå var det att

möta de improviserade demonstrations-tåg, som varje dag drogo genom stadens största gator. I Bryssel är gatufriheten nästan oinskränkt, och vilka som helst ha rätt att gadda sig samman och i samlat tåg dra genom staden utan någon som helst tillåtelse från myndigheternas sida. Under strejken hände det sålunda nästan dagligen, att arbetarna efter sina fackföreningsmöten tågade genom staden. Men det på samma gång vackraste och löftesrikaste var att i dessa tåg gingo alltid arbetare hustrarna i t e t e n. I de flesta fall voro de barhuvade och många av dem buro sina småbarn på armen. Det skulle alltid vara så att arbetarekvinnorna stormade främst på barriaden, de borde alltid vara stridens fylgior.

Ett av de vackraste dragen i hela arbetarörelsens historia och tillika ett bud om nya tider och arbetarnas förbrödring är den offervilja och hjälpsamhet, som visades de belgiska arbetarna från arbetarna i grannländerna, både under själva strejken och under förberedelserna därför. En stor del pengar och livsmedel sändes över gränsen, och tusentals arbetarefamiljer i England, Frankrike, Tyskland och Holland lovade härberga de strejkandes barn. Denna barnemigration hade just börjat, då strejken helt hastigt avslutades. De små, som kommo tillbaka, visade genom sitt glada pladder och sina nya leksaker, att de inte mått illa hos sina tillfälliga fosterföräldrar.

Den stora frågan om strejken skulle avlöpa fredligt har, som vi veta, kunnat besvaras med ja. De enda skott, som lossades under strejken, var av ett par desertörer mot en officer — denna händelse hade enligt regeringens undersökning intet med strejken att göra — samt av några övermaga klerikala studenter mot de strejkande i La Louvière. Dessa senare läto inte provocera sig härav, lika litet som av den utkommenderade militären. Soldaterna verkade närmast löjliga, där de gingo och drogo genom gatorna, sysslolösa och sömniga och delvis rusiga. Arbetarna förstodo att avsikten var att utmana dem och förleda dem att begå dumheter, så att deras motståndare kunde få en förevändning att begagna gevär och sablar. Det tilldrog sig en del händelser, som visade att soldaterna dock inte voro några fullt pålitliga redskap i den härskande klassens händer. I Antwerpen arresterades sålunda en borggardist, emedan han försökt förmå en arbetsvillig att sluta sig till strejken! Betyder det kanske att klasskänslan börjar gro och växa i kasärnen också?

Den belgiska strejkens direkta resultat var ju inte så stort som man trott och väntat. Men den har i alla fall utträttat oerhört mycket genom den fond av erfarenhet, som den skänkt arbetarna och det självförtröende den ingivit dem. Nancy S. k ö l d.

Om betydelsen för Sverges kvinnor av den pågående namninsamlingen.

Av Ann-Margret Holmgren,
född Tersmeden.

(Ur flygblad n:r 5 av L. K. P. R:s skrifter.)

Bland huvudskälen till motståndet mot kvinnans politiska rösträtt framhölls vid 1912 års riksdag ovissheten huruvida ett så stort antal kvinnor verkligen önskade rösträtt, att det kunde berättiga till en så genomgripande reform. Landets F. K. P. R. räknade ju blott omkring tolv tusen medlemmar och masspetitionen 1907 hade ej upptagit mer än något över 142,000 namn, ett antal som ansågs allt för ringa att ådagalägga någon allmän önskan om rösträtt bland kvinnorna. Den tanken uppstod då helt naturligt hos de kvinnor, som stå i spetsen för rörelsen, att detta motskäl kunde åtminstone hävas innan frågan år 1914 — sista riksdagen inom nuvarande valperiod — ånyo föreligger till avgörande. F. K. P. R:s medlemmar kunde mer än hittills vinnlägga sig om att öka sitt antal. Detta var jämförelsevis lätt, men i stort sett icke synnerligen effektivt. En kraftigare åtgärd befanns nödvändig. Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt beslöt därför vid sitt årsmöte i Stockholm i januari 1913 en opinionsyttring bland Sverges kvinnor, så lydande: "Vi undertecknade svenska kvinnor ansulta oss till kravet på full politisk medborgarrätt för Sverges kvinnor." Under denna enkla och klara mening skulle så rösträttsföreningarna under årets lopp, genom systematiskt ordnat arbete inom för varje F. K. P. R. bestämde geografiska gränser, söka få så många kvinnors namn tecknade som möjligt.

När nu detta företag begynner, är det viktigt för varje kvinna att bereda sig på, vilket svar hon bör giva, då hon kommer att tillfrågas, om hon vill underteckna.

Ingen får krypa undan ansvaret av en bestämd ställning till frågan genom att svara, att man inte förstår sig på politik, eller att man för egen del inte bryr sig om att ha rösträtt, eller att man litat på att männen fortfarande sköta statens angelägenheter m. m. dylikt.

Man är skyldig att göra sig reda för, vad det betyder att skriva eller att icke skriva sitt namn under detta krav.

Man har då att tänka över bristerna i den ensidigt mansstyrda världen och över bristerna i de endast av män gjorda lagarna och förordningarna, som i vissa fall drabba kvinnorna synnerligen hårt. Och man måste fråga sig, om ej sannolikheten talar för, att en stor del av dessa brister kunde minskas, om kvinnorna med sin humanare läggning, sitt omvårdande, moderliga

sinne o. s. v. finge deltaga i valet av dem, som skola stifta lagarna och styra landet och finge bland dessa insätta kunniga och kloka kvinnor att bevaka kvinnornas och barnens och de vanlottades intressen.

Hur bittert få inte kvinnorna lida t. ex. av att endast män stiftat äktenskapslagarna, rusedryckslagarna, reglementeringsförordningen m. m.? Och hur egennyttigt ha inte männen fördelat anslagen till undervisning för gossar och flickor, för män och kvinnor på diverse områden? Anslagen till flickors undervisning äro minimala i jämförelse med gossarnas och ynglingarnas.

Hur få ej kvinnorna lida av bristen på utbildning i deras huvudyrke — moders- och husmoderskallet? Och detta till skada icke blott för dem själva utan för hemmen, hela landet och därmed för det uppväxande släktet.

Hur få ej kvinnorna nöja sig med lägre lön för samma arbete, kortare semestertid och oändligt mycket annat, så länge de stå maktlösa, så länge de sakna rösträtt och valbarhet?

Full rättvisa vederfares aldrig de orepresenterade.

Talet om att kvinnorna ej äro mogna borde förstummas endast av de av hr Säwe i riksdagen 1909 anförda statistiska siffrorna, som visade, att mot 58,000 manliga brottslingar svarade 2,300 kvinnliga och mot 40,000 fylleriförseelser bland män svarade 1,500 bland kvinnor.

Kvinnorna äro således laglydigare och ståndaktigare mot rusets frestelser. Därtill äro de pliktrogna skattebetalare. Må man även betänka, att Finlands och Norges kvinnor redan hava politisk rösträtt och valbarhet och att Danmarks kvinnor sannolikt inom kort få den.

Äro Sverges kvinnor mindre värda än grannländernas? Denna fråga bör man göra sig.

Genom att underteckna opinionsyttringen skola kvinnorna i vårt land giva det bästa svaret på den frågan. Därmed skola de visa, att de icke vilja erkänna ett ringaktande av den svenska kvinnan.

Den som vägrar att underteckna opinionsyttringen bidrar därigenom till bibehållandet av den för kvinnans egenskaper nedsättande uppfattningen, att hennes medarbete och medansvar i det allmänna och politiska livet är obehövt, och bidrar dessutom till att kvinnans ställning i samhället fortfarande som hittills blir sämre än mannens.

Den som undertecknar sitt namn säger däremot, att hon anser kvinnans inflytande och hennes insats i vården av landets angelägenheter lika behövt som mannens, och att rättvisan fordrar, att kvinnan likställes med mannen icke blott i strafflagarna och skatteskyldigheter, utan även i full medborgarrätt och medborgareplikt.

Är kvinnan politiskt ett mindre värde eller ett mervärde?

Över detta ämne har *Ellen Key* nyligen hållit ett mycket uppmärksammat föredrag i Göteborg. Hon framhöll då bl. a., att kvinnornas mervärde ligger däri, att de skola föra kvinnornas talan för hela släktets höjande — deras stora politiska mervärde är just *kvinnligheten*. Det är nödvändigt att det kommer strömmar av ny kraft in i det politiska livet, där ett oöverskådligt socialt arbete väntar på kvinnorna, just de »filantropiska reformer», som av högern sättas i motsats till statsnyttan.

Ellen Key slutade sitt anförande med ungefär följande ord: »Just därför att vi kvinnor älska vårt land, vilja vi vara med om att göra det till ett hem för alla. Just därför att männen icke lyckats därmed, få vi icke någon nationell renässans, förrän de låtit oss kvinnor komma med!»

Revelj.

Upp alla hjärtan röda
och alla viljor unga! —
Slut leden i vår klunga
och låt oss samfällt sjunga
en fri och trotsig väckarsång,
som resa kan de döda
ur deras grav en gång!

Upp alla hjärtan röda,
ty livet så oss bjuder!
Upp, upp dess maning ljuder
i allt som gror och sjuder —
upp till en gärning stor och skön;
till arbete och möda
men ock till segerlön!

Upp alla hjärtan röda,
som längtar och som lider,
och som i forna tider
i tusen sköna strider
sågs kämpa både natt och dag,
och vana är att blöda
och lida hugg och slag!

Upp alla hjärtan röda,
att krossa seklers vanor
och bryta nya banor
kring röda kättarfanor! —
Upp, upp till strider och till sång,
som resa kan de döda
ur deras grav en gång!

(Ur »Män i ledet» av John Ward.)

Kyssten.

(Översättning.)

Då Fayettkompaniet satte den gamle Haydon sam vaktare och uppbärare av grindpengarna vid grinden på vägen mitt emellan de två byarna Garnet och Corners, ansågs detta för mycket diplomatiskt. Visserligen var Haydon mycket illa medfaren av gikten och satt för det mesta och sov i sin länstol, men Sally, hans sjuttonåriga dotter, var den vackraste flickan i hela Tennessee, lång och rank som en gren i skogen, smal om livet, hög över bröstet, förtrollande läppar och ögon, kort sagt, hon var en flicka, väl värd att växla några ord med, om det också skulle kosta en dagsresa och litet grindpengar. Medan hennes far tog sig en lur i länstolen eller arbetade i deras trädgård, inkasserade Sally grindpengar och hade alltid noga reda på, hur mycket det fanns i den gamla cigarrlådan, vilken fick tjänstgöra som kassaskrin.

Men ehuru Sally hade lika många tillbedjare, som det fanns ungarlar i socknen, kunde ingen av dessa rosa sig av att ha uppnått den minsta gunst los henne. Ett leende och ett muntert ord hade hon till envar, men förälskad hade hon aldrig varit.

På grund av att de många friarna foro så där fram och tillbaka blev grindkassan allt större och större. Men snart försvann dock den ene efter den andre för att vända sin häg åt håll där bönhörelse vore mera att förvänta, med undantag dock för sheriffen Bill Klarney, vilken hade svurit en dyr ed, att Sally av fri vilja skulle kyssa honom innan vindruvorna mognat. Han var stor och mörklagd med järnmuskler och jättekrafter och var fruktad i hela byn.

Sally, som med sina mörka ögon alltid såg så trotsigt på honom, hade stundom en känsla av, att hon en gång skulle komma att böja sig för denne man, som, oaktat han alltid höll sig innanför gränserna av den lag, vars handhavare han var, likväl aldrig försummade att använda sin makt för sina egna onda syften.

Bli hans hustru? Förr ville hon gå som träl bland negrerna på majsfälten. Ta emot hans kärleksbetygelser? Hellre skulle en huggorm få slingra sig omkring hennes bruna hals!

Så tänkte Sally då hon i den ljumma juninatten sträckte sig ut över det av vindruvor omslingrade fönstret i den lilla grindvaktstugan. Framför henne låg den tunga svarta järnbommen tvärs över vägen, i öster och väster stack väldiga fjälltoppar upp lysande i månskenet, och uppe i ett träd hördes en fågel längtansfullt locka på makan. Det var det enda ljud som förnams på en lång stund. Men plötsligt uppfångade hennes vana öra ljuden av hovslag. Hon lyssnade med huvudet framsträckt och kinderna blossande av spänning, ty allt för ofta hade hon hört de hovslagen för att icke känna igen dem.

Ryttaren var den unge Tom Granford, en av de få i hela granskpet, som icke hade friat till henne.

Vart skulle han manne med denna fart?

Hennes blick, som först stirrat så spänt, fick nu ett milt uttryck.

Utanför grinden hoppade den unge mannen raskt av hästen och närmade sig fönstret.

— God afton, Sally, hur står det till?

— Tack, bra, herr Tom! Vackert ridväder har ni.

— Vackert! upprepade han bittert. Ack, Sally, du anar icke, varför jag rider. Bill Klarney och hans män äro efter mig för att arrestera mig för dråp av en man uppe i fjällen. Jag har icke gjort det, Sally, jag hoppas att du tror mig. Jag vet vem som har gjort det, men jag kan icke röja honom, ty det är en av mina närmaste. För guds skull, Sally, säg att du tror på mig och lova mig att uppehålla

Soc.-dem. ungdomsklubben i Norrköping har full rätt till nedanstående varma rekommendation av

»Män i ledet.»

Av John Ward.

Denna 48-sidiga versbok skall helt visst visa sig vara mycket lättsåld bland männen i ledet. Det är i enkla men säkra vers författaren ger form åt de intentioner, som striden för bättre tider frammanar, och därför bli dessa dikter säkerligen väl mottagna av alla, som stå med i just den striden. I en arbetarediktarens produktion är hatet mot det nuvarande samhällets våld och orättfärdigheter samt längtan efter högre och friare former för det sociala livet det förhärskande draget, vilket i den bok, vi härmed rekommendera, finner sin uttolkning på ett samtidigt sympatiskt och intensivt sätt.

Insänd rekvisitioner till Hugo Öhman, Prästgatan 15, Norrköping, och sändes det önskade antalet böcker pr omgående mot postförskott eller efterkrav.

Bokens pris är 50 öre st. 30 proc. rabatt lämnas vid rekvisitioner.

Sprid »Män i ledet» och Ni gagna vår agitation! Hela behållningen av boken kommer att gå till agitationsändamål.

Norrköpings Soc.-dem. Ungdomsklubb:
Styrelsen.

Kommissionärer!

Insänd betalning _____
_____ för Morgonbris!

odjuret tills jag har nått fram genom gränspasset därborta!

Hon lade leende handen på hans axlar.

— Jag tror på dig, Tom, och jag skall göra allt för att hjälpa dig. Jag skall uppehålla Bill tills dagen gryr, oaktat jag hatar honom som pesten.

— Det var snällt av dig, Sally. Nu kan du ju också gärna få veta det: Jag hade tänkt att rida hit i kväll för att bedja dig bliva min hustru, men denna förskräckliga beskyllning...

Han teg och såg henne djupt i ögonen. Där läste han vad ännu ingen annan man gjort — en brännande kärlek.

Han glömde faran och allt annat, hoppade över fönsterkarmen och slöt flickan i sin famn. Det blev dock endast tid till en enda kyss, så sköt Sally honom undan.

— Gå nu! bad hon. Bill skall icke följa efter, om jag också skall stanna honom med fars gevär.

Då hon öppnade grinden för honom, glänste tårarna i hennes vackra ögon, men de blevo åter torra, då hon satte sig vid fönstret och väntade på förföljarna. Vinden sjöng i trädtopparna och vyssjade henne i sömn. Hon vaknade vid ljuden av hovslag uppe i fjällbackarna. — Snart hördes ett våldsam bankande på den gamla dörren.

— Upp med dig, gamle Haydon! ropte Klarney rätt. Upp med bommen, eller jag sätter en kula i huvudet på dig!

Sally öppnade fönstret.

— Det var en faslig brådska, mumlade hon, till synes sömndrucken och med halvslutna ögon, för att Bill icke skulle se de hatfulla blickar, som gingo från dem. Hon strök några ostyriga lockar från pannan, men gjorde intet tecken till att öppna bommen.

— Vem är ni ute och jagar i natt, Bill?

Hennes klockrena stämma ljöd så förtrollande i den vackra natten.

— Tala icke så högt! tystade Bill. Du väcker ju grannarna.

Sallys lockiga huvud, omgivet av vinrankorna, gjorde henne ännu mer förtrollande än annars. Ett ögonblick försökte han att rida vidare, men mån-sken, rosendoft och juninatt kan nog locka en stackars karl att stanna.

Öppna bommen Sally, jag skulle varit iväg för länge sedan.

Hon lade dock märke till svagheten i hans stämma och beslöt att använda sin makt över honom till det yttersta.

— Har ni bråttom? Far har rest till grannbyn och det är minsann ej något nöje att sitta här så ensam hela natten.

— Gud vet att jag mer än gärna skulle vilja hålla dig sällskap, men jag måste göra min plikt som sherif.

— Skall man då handla oridderligt mot damerna, därför att man är sherif, viskade Sally.

— Jag trodde icke du brydde dig om mig, sade Bill och närmade sig fönstret. — Vackert väder, Sally, riktigt friareväder, icke sant? Sally har du hjärta till att neka mig den kyss du vet i sådant mån-sken?

Hon vände sig bort från honom för att han ej skulle kunna se den avsky, som låg i hennes blick. Hur skulle hon kunna tåla beröringen av denne man, då den älskades kyss knappast hade hunnit kallna på hennes läppar?

Då kom hon plötsligt att tänka på Toms bön: — För guds skull uppehåll honom tills jag hunnit genom gränspasset.

Sherifen stod och log triumferande. — Var segern så lätt vunnen. Han omfamnade flickan lidelsefullt och tryckte en kyss på hennes svällande läppar.

I sin berusning lade han ej märke till att de voro kalla och ej besvarade hans kyss.

— Svara mig, Sally, har Tom Crawford passerat genom grinden i natt?

— Tom Crawford? sade hon frågande. Jag har icke sett någon annan än

Fabriksflickans växlande öden.

Nutidsbild av Alma Jæger.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Långsamt och dystert förflöto dagarna efter Stinas avresa. Hildas tankar gingo alltför ofta till den bittert saknade barnsvännen. En afton, då Hilda kommit ifrån fabriken och satt helt lugnt med lille Gunnar i sitt knä och försänkt i djupa tankar, knackade det sakta på dörren och den lille Gunnar vaknade. Dörren öppnades, och framför henne stod Hasselström. Hildas ansikte överdrogs av en varm rodnad. Alldeles förbryllad reste hon sig upp för att lägga den lille gossen i sin vagga. Hasselström skyndade fram och tryckte med mildt våld ned henne i stolen igen.

— Låt mig ännu ett ögonblick njuta av denna vackra syn! En härligare tavla kan man väl icke skåda, ty ni synes mig riktigt vara danad till detta kall.

Han tog en stol, satte sig bredvid henne, under det att han betraktade gossen, som låg jollrande i Hildas knä.

— Jaså, sade han slutligen, detta är Stinas barn, och nu är hon borta. Vad sade hon egentligen, innan hon reste?

Hilda berättade nu om den djupa sorg, vilken bemäktigade sig den stackars Stina, då hon lämnade sitt fosterland. Hasselström suckade djupt vid tanken på den kvinna, vilken själv förorsakat sig en sådan sorg.

— Vad hennes barn angår kan jag vara lugn, ty bättre fostermoder kunde hon nog aldrig få än ni, min kära Hilda, är. Låt oss nu förflytta oss från detta

ämnet till ett annat! Jag har tagit mig några dagars ledighet och hoppas, att ni ej tager illa upp, att jag reste hit. Det var alldeles omöjligt att motstå begäret att få besöka er.

— Ni är mer än välkommen, svarade Hilda. Det gläder mig mycket, att ni tänkte på mig, ty sanningen att säga har tiden sedan Stina reste varit så lång. Hade jag icke haft barnet, skulle det varit ännu mera ödsligt och tomt. Nu går jag så helt upp i vården av den lilla, värnlösa varelsen, att jag ej ens har tid att gå ut mer än då jag går till och från fabriken.

— Jag anade, att det var så, sade Hasselström. Det var därför jag beslöt mig för att resa hit, den verkliga orsaken till min resa kommer jag sedan att tala om. Hur tycker ni nu att vi skola ordna det för oss i afton? Vad säger ni om att jag för en gång spelade husfader samt ginge ut och gjorde några uppköp? Ville ni sedan ordna så, att vi finge litet till livs?

Hilda skrattade hjärtligt åt hans infall och gick in på hans förslag. Då hon blev ensam gjorde hon hastigt upp eld i spiseln samt ordnade allt så nätt och prydligt.

Då Hasselström om en stund kom tillbaka, fann han att Hilda redan hade téet färdigt. Han plockade fram allt vad som behövdes för en läcker måltid. Snart sutto de båda vännerna till bords, ivrigt samspråkande om varjehanda. Hasselström talade om sin plats, huru bra han lyckats att få det, enär lönen var ganska hög. Slutligen tog han fram en ritning till ett eget hem och visade för Hilda. Detta lilla hem skall bliva så vackert,

sade han, ty det skall innehålla tre rum och kök, tambur samt alla bekvämligheter.

Tomten var belägen invid sjö och skog. Arbetet tager sin början då jag kommer tillbaka, och jag hoppas att få det under tak till hösten. Inredningen kommer att ske under vintern. Till våren skall inflyttningen äga rum.

Han tystnade och flyttade sin stol närmare Hildas stol och såg henne forskande i de vackra ögonen.

— Detta hem skall intet värde ha för mig om jag icke får föra dit den kvinna, vilken icke blott vunnit min kärlek utan även min djupaste högaktning. Behöver jag säga vem denna kvinna är? Ni torde insett att det är ni?

Hilda sänkte sin blick; hon förmådde ej yttra ett ord till svar. Hennes farhågor gingo nu i uppfyllelse.

Hasselström fattade hennes händer, tryckte dem ömt och sade:

— Ni tiger. Huru skall jag tyda denna tystnad? Jag förstår mycket väl, vad ni ville säga.

— Barnet, svarade Hilda, och såg med en öm blick bort till den lilles vagga.

— Ja, jag visste att det var så, sade Hasselström. Ni får dock ej tro, att jag ville skilja er ifrån honom. Jag högaktar den kärlek, som ni hyser för den lille. Finns det icke något annat hinder? Säg mig, Hilda! Vill ni icke lära eder att älska mig?

Hilda såg upp och sade: Giv mig några dagars betänketid, ty dessa frågor kommo så oförmodat.

— Ja, blott på det villkor, att ni giver mig hopp.

Han fattade ånyo hennes händer och

två fulla negrer. Vad är det med Tom?

— Ah, han har ställt till ett spektakel uppe i bergen och nu skulle vi höra vad han har att försvara sig med.

— Då är han väl icke så dum, att han kommer denna vägen, sade Sally. Han har ju släktingar i Clayton, så han har naturligtvis gett sig iväg dit.

— Det har du rätt i, utbrast sheriffen och gjorde helt om. — Tusan, att jag icke tänkte på det först. Ja, godnatt, Sally — på återseende! Kom så, gossar!

Om ett ögonblick var han försvunnen. Men Sally sjönk ned på golvet och grät så hjärtat ville brista. Hon visste att historien om kyssen skulle bli bekant. Men — hon visste också att hon hade räddat den man, som hon älskade...

Om läsning av Seneca.

Seneca, född 4 år f. Kr., var en av Roms största filosofer av den s. k. Stoiska skolan. Ett urval av de skrifter, som finnas i behåll av honom, ha till svenska nyligen översatts från gre-

kiskan av lektor *Johan Bergman* under titeln:

Om Livets Korhet,
Om Livslycka,
Om Själens ro,
Valda brev,

och ingå i serien: »Berömda filosofer» å Björk & Börjesons förlag.

»Tänk efter om icke läsningen av många olika författare och allehanda böcker innebär en benägenhet för det fladdrande och ostadiga. Du måste dröja hos vissa bestämda andar och från dem söka dig näring för din själ, om du verkligen vill vinna någon förblivande behållning av vad du läser. Den, som är överallt, han är ingenstädes. Den, som tillbringar hela sitt liv på resor, han får nog många bekanta, men inga vänner. På samma sätt är det med dem, som icke med varaktigt förtroende sluta sig till någon bestämd människoande, utan bråskande hälsa på hos dem alla. Ingen föda gör något gagn och ingår i organismen, om den avlägsnas strax efter intagandet. Ingenting är så hinderligt för tillfrisknandet som om den sjuke ofta byter om medicin. Det sår läkes icke, som man jämt sätter olika plåster på. Den planta slår dålig rot,

Partilager i Stockholm hos *Daw. Dahl*, Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks. 29 07.

Partilager för landsorten hos *A.-B. Tekn. Fabr. Kronan* i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

som ständigt ryckes upp. Ingenting är så nyttigt, att det gör nytta endast därför att man ett ögonblick går förbi det. Mängden av böcker distraherar. Då du icke kan läsa så många, som du önskar dig äga, så är det nog att äga så många, som du kan läsa. »Men», säger du, »jag skulle gärna vilja bläddra än i en bok, än i en annan». Det bevisar, att man har en förstörd mage, om man smakar på allt möjligt. Det, som är av inbördes olika och motsatt art, vållar blott matsmältningsrubbingar, men ger

och tvingade henne att möta hans blick. Den blicken var nog att övertyga honom om att han var älskad tillbaka.

Dagarna förgingo hastigt. Hilda hade utkämpat heta strider med sig själv. Kärleken hade dock till slut segrat och Hasselström var lycklig nog att dagen före sin avresa sätta den gyllene ringen på hennes finger. Hilda hade även lovat att lämna fabriken samt söka inträde i en hushållsskola.

Nu inträdde ett nytt skede i hennes liv. De förut så bleka kinderna fingo en annan färg. Nätterna tillbringade hon fortfarande hemma på sitt rum och kärleksfullt vårdade hon den lille gossen. Stina skrev ofta samt talade om, huru bra hon hade det.

Hilda var mycket glad över att det lyckats bra för Stina. Ännu hade hon dock icke talat om för henne, att hon var förlovad med Hasselström, enär hon fruktade, att detta skulle uppväcka smärtsamma minnen av det förflutna.

* * *

Sommaren var förbi, vintern hade redan gjort sitt inträde och julen var i annalkande. Huru annorlunda tedde sig ej nu livet för Hilda! Med underliga känslor såg hon tillbaka på den tid, hon tillbringat på fabriken. Huru hade hon icke fått arbeta många gånger mer än hon orkade! Ofta hade hon måst vistas i så dålig och förskämd luft, att hon varit nära att kvävas. Hungrig, uttröttad och nervös ägde hon knappast krafter nog att gå hem efter slutat arbete. Likväl hade hon försökt att hålla modet uppe för att uteslutande hjälpa sin kamrat. Men huru

innerligt glad var hon ej, att allt detta svåra nu var över, och att hon numera icke behövde återvända till fabriken! Med hjärtat fullt av tacksamhet ägnade hon sig nu helt åt sin utbildning för sina husmoderliga plikter. Kursen var i det närmaste slut, och snart skulle hon vara färdig att lämna denna plats, varest hon haft att utkämpa så många hårda strider.

Dagarna förflöto hastigt. Julhögtiden var redan över. Hilda arbetade flitigt på sin utstyrsel. Hemmet stod redan färdigt, och Hasselström väntade ivrigt att få hemföra sin älskade. Lille Gunnar var nu redan över ett år, en liten rar pys, som med sitt glada joller förskaffade Hilda många roliga stunder, och då han med sin späda barnstämma ropade »mamma», tryckte hon med jubel den lille älsklingen i sin famn.

Bröllopsdagen ingick med strålende solskens. På sitt rum stod Hilda smyckad som den skönaste brud, väntande sin brudgum, vilken anlände strax före vigseln, som försiggick på ett av stadens hotell. På aftonen samma dag avreste brudparet till sitt hem högt uppe i nord.

Dagarna därefter anlände lille Gunnar ledsagad av den gamla, vilken tillsammans med Hilda förut hade vårdat den lille. Hildas liv fick nu helt andra former. Med öppen blick och klart förstånd skötte hon sina husmoderliga sysslor, och Hasselström var mycket lycklig över att hava vunnit en sådan kvinna till hustru.

* * *

Flera år hava försvunnit. Hilda har blivit moder till en gosse och två flickor.

Gunnar, som nu går i skolan, är en vacker gosse med stora mörka ögon och kastanjebrunt, lockigt hår.

Lydig, läraktig och snäll är han, trots makarnas egna barn, ändock älsklingen bland dem alla.

Stina, vilken haft lyckan med sig i Amerika och blivit gift med en förmögen man, uttrycker dock sin stora längtan efter att se sin gosse.

En vacker sommarafon, då Hasselström slutat på kontoret och familjen är samlad i trädgården, kommer en herre och en dam gående framåt vägen. De närma sig villan, och i nästa minut står Stina med sin man mitt ibland dem. Med ett glatt utrop springer Hilda fram och sluter jublande barndomsvännen i sina armar. Stina söker med ivrig blick efter sin gosse.

Hasselström har förstått henne och kommer fram med Gunnar. Stina överväldigas av djup rörelse, då hon märker att gossen liknar den man, som varit hennes livs olycka. Återseendets glädje var dock mycket stor, och med stormande jubel kysste hon gång på gång de rosenröda kinderna.

Vi vilja nu endast tillägga, att Stina och hennes man stannade i Sverge, ty Hilda ville icke lämna Gunnar ifrån sig. Även Stina kunde icke för andra gången lämna sitt barn. Det blev därför beslutat, att även de skulle bygga sig en liten villa.

Hilda och Stina fingo sålunda efter flera års bitter kamp slutligen i varandras närhet njuta hemlivets lycka och sällhet.

SLUT.

Nya Banken

— STOCKHOLM —

Sparkassa 4 1/2 proc.

ingen näring. Läs därför blott »beprövade» författare, och har du nu haft denna lust att se dig om även hos andra, så vänd åter till de gedigna. Hämta dig ur deras förråd dagligen något, som hjälper mot armodet, mot döden och mot alla övriga olyckor. Och har du genombläddrat mycket, så välj åtminstone ut ett stycke, som du kan smälta för den dagen.»

Morgonbris

bör läsas av alla arbetarekvinnor.

Lösnummerpris 10 öre.

Goskostymer

billigt.

Bluskostym av helylle mörkblå cheviot, sjömanskrage, storlek 4 6 8 10 12 år
pris kr. 7.15, 7.85, 8.90, 9.75, 10.90.

Bluskostym av kadettyg, blå- och vitrandigt, med krage och slips:

storlek 4 6 8 10 12 år
pris kr. 3.80, 4.15, 4.45, 4.80, 5.25.

Bluskostym av indigoblå satin med smala vita ränder, sjömanskrage:

storlek 6 6 8 10 12 år
pris kr. 4.80, 5.25, 5.80, 6.40, 6.95.

Trädgardiner i vackra mönster från 24 öre till kr. 1:20 pr mtr.

Allmogegardiner i många fina mönster till extra billiga priser.

Ny illustrerad prislista utkommen. Rekvi-rera omgående.

Blomgrens Partiaffär,

39 Kammakaregatan, 2 tr., avd. 27,
Stockholm.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Arbetarebanken

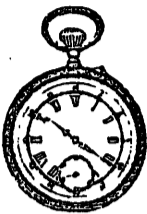
Avdelningskontoret: Kungsgatan 60.

Hemsparbössor kostnadsfritt.

Bliv agent

för INGERSOLL!

14,000 ur om dagen

säljas av Ingersolls amerikanska ur. Varje ur med garanti. Pris 5:—, 6: 50, 8:—, 9:— (armbands-) och 10:— kr. förgylld, nickel och oxidrad metall.

Kedjor fr. 50 öre—5 kr. st.

Insänd kr. 5, erhålles franco ett provur i önskad metall.

Amerikanska Urimporten, Klarabergsgatan 46,
STOCKHOLM.

Arbetare! Kooperatörer!

Köp Edra **Arbetskläder** hos
Kooperativa Syfabriken Linnéa,
Stora Vattugatan 5, 2 tr.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-måner.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Folkpensionering.

Folkförsäkring.

Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR,**

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Västmannag. 48, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i varje kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje månda-gen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! 1:sta måndagen i P-salen, 3:dje månda-gen i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-gen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje månda-gen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m.

Sjuk-kassan har uppbörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje månda-gen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.